

K-5019

Seat No. _____

B. A. (Sem. I) Examination

November / December – 2014

Sanskrit : CC-102

(Core Compulsory)

(१) दशकुमारचरितम् – उच्छ्वास-६

(२) व्याकरणम्

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनामांथी गभे ते बे गधभंडोनुं भाषान्तर करो : १४

(१) अस्मिन्नेव च क्षणे किमपि नूपुरक्वणितमुपातिष्ठत्। आगता च काचिदङ्गना। दृष्ट्वैव स एनामुत्फुल्लदृष्टिरुत्थायोपगूढकण्ठश्च तथा तत्रैवोपाविशत्। अशंसच्चसैषा मे प्राणसमा, यद्विरहो दहन इव दहति माम्। इदं च मे जीवितमपहरता राजपुत्रेण मृत्युनेव निरुष्यतां नीतः। न च शक्यामि राजसूनुरित्यमुष्मिन्पापमाचरितुम्। अतोऽनयात्मानं सुदृष्टं कारयित्वा त्यक्ष्यामि निष्प्रतिक्रियान्प्राणान्' इति। सा तु पर्यश्रुमुखी समभ्यधात् – 'मा स्म नाथ, मत्कृतेऽध्यवस्यः साहसम्।

(२) अस्ति त्रिगर्तो नाम जनपदः। तत्रासन्गृहिणस्त्रयः स्फीतसारधनाः सोदर्या धनक-धान्यक-धन्यकाख्याः। तेषु जीवत्सु न ववर्ष वर्षाणि द्वादश दशशताक्षः, क्षीणसारं सस्यम्, औषध्यो वन्ध्याः न फलवन्तो वनस्पतयः। क्लीबा मेघाः, क्षीण स्रोतसः स्रवन्त्यः, पङ्कशेषाणि पल्लवानि, निर्निस्स्यन्दान्युत्समण्डलानि, विरलीभूतं कन्दमूलफलम्, अवहीनाः कथाः, गलिता कल्याणोत्सवक्रियाः, बहुलीभूतानि तस्करकुलानि।

- (३) तथाकृते तथा तांस्तण्डुलाननतिनिम्नोत्तानविस्तीर्णकुक्षौ
 ककुभोलूखले लोहपत्रवेष्टितमुखेन समशरीरेण
 विभाव्यमानमध्यतानवेन व्यायतेन गुरुणा खादिरेण मुसलेन
 चतुरललितोत्क्षेपणायासितभूजमसकृदङ्गुलीभिरुद्धृत्योद्धृत्यावहत्य
 शूर्पशोधित-कणकिंशारुकांस्तण्डुलानसकृदद्भिः प्रक्षाल्य
 क्वथितपञ्चगुणे जले दत्तचुल्लीपूजा प्राक्षिपत्।
- (४) तथाप्यश्रुमुख्या बहुप्रकार मनुनीय रुदितकारणं पृष्ट्वा, त्रपमाणापि
 कार्यगौरवात्कथंचिदब्रवीत् 'अम्ब! किं ब्रवीमि। दौर्भाग्यं नाम
 जीवन्मरणमेवाङ्गनानां, विशेषतश्च कुलवधूनाम्।
 तस्याहमस्म्युदाहरणभूता। मातृप्रमुखोऽपि ज्ञातिवर्गो मामवज्ञयैव
 पश्यति। तेन सुदृष्ट्यां मां कुरु। न चेत्त्यजेयमधैव
 निष्प्रयोजनान्प्राणान्। आविरामाच्च मे रहस्यं नाश्राव्यम्' इति
 पादयोः पपात।

२ कथा अने आप्यायिकाना लक्षशो आपी, दशकुमारचरितम्नुं १४
 साहित्य स्वरूप यर्यो.

अथवा

२ दंडीनी गद्यशैली विशे विस्तृत नोंध लपो.

३ दशकुमारचरितम्ना छद्म उच्छ्र्वासानुं रसदर्शन करो. १४

अथवा

३ दंडीकावीन समाजदर्शन करावो.

૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે ટૂંક નોંધ લખો : ૧૪

- (૧) દંડીની કૃતિઓ
- (૨) ગોમિનીવૃત્તાન્ત
- (૩) દશકુમારચરિતમ્ - શીર્ષક
- (૪) નિતમ્બવતીવૃત્તાન્ત।

૫ નીચેનામાંથી ગમે તે સાત પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : ૧૪

- (૧) વિન્ધવાસિની દેવીએ રાજાને સ્વપ્નમાં શું આદેશ આપ્યો ?
- (૨) કન્દુકાવતીએ કયા નૃત્યપ્રયોગો કર્યા ?
- (૩) બ્રહ્મરાક્ષસ અને મિત્રગુપ્ત વચ્ચે કયા સંવાદો થયા ?
- (૪) ધૂમિનીની કથા પરથી શો બોધ મળે છે ?
- (૫) બલભદ્રને તેની પત્ની શા માટે નિશ્ચ જેવી લાગે છે ?
- (૬) ધૂમિનીવૃત્તાન્તના દુષ્કાળનું વર્ણન કરો.
- (૭) મૂ અને ત્યજ્ ધાતુનું વર્તમાનકાળ બીજો પુરુષ એકવચન આપો.
- (૮) નમ્ અને વિદ્ ધાતુનું હસ્તનભૂતકાળ પ્રથમ પુરુષ એકવચન આપો.
- (૯) નૃત્ અને પઞ્ ધાતુનું હસ્તનભૂતકાળ બીજો પુરુષ દ્વિવચન આપો.
- (૧૦) ગમ્ અને પઠ્ ધાતુનું વર્તમાનકાળ પ્રથમ પુરુષ બહુવચન આપો.
- (૧૧) લમ્ અને મજ્ ધાતુનું વર્તમાનકાળ ત્રીજો પુરુષ બહુવચન આપો.
- (૧૨) યુઘ્ અને વિદ્ ધાતુનું હસ્તન ભૂતકાળ ત્રીજો પુરુષ એકવચન આપો.